

Nominasjon

Tiltakets tittel: Lovlab

Prosjektansvarlig: Jon Christian F. Nordrum, ansvarlig faglærer for Lovgivningslære/Klart lovspråk

Oppsummering av nominasjon

Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo vil nominere undervisningsformen- og tiltaket Lovlab som er en del av emnene JUS 5502/JUS1502 Lovgivningslære og JUR 1502k Klart lovspråk.

Gjennom Lovlab skal studentene ikke bare lese, tolke og analysere lovtekst og forarbeider, men opparbeide ferdigheter til å utarbeide slik tekst selv. En kjerne i trygdeskandalen er juristers manglende kompetanse eller vilje til å utfordre dominerende fortolkninger og sikre en forståelig juridisk ramme for alle som anvender lover. Den akademiske utdannelsen bør fostre evnen til kritisk og selvstendig tenkning. Emnet lovgivningslære har tatt tak i flere av utfordringene ved den norske juridiske utdannelsen.

Studentene jobber i en tverrfaglig sammensatt gruppe, og må gjennom det praktiske arbeidet trekke veksler på hverandres kunnskaper og kompetanse. De skal utrede og skrive lovgivning gjennom Jusstudentenes offentlige utredninger (JOU) på oppdrag fra virkelige oppdragsgivere. Jusstudentenes offentlige utredninger (JOU) er en etterligning av virkelige lovutvalgs arbeid som ender opp i Norges offentlige utredninger (NOU). Utvalget av JOU-prosjekter og samarbeidspartnere er nøye gjennomtenkt.

Med utgangspunkt i egen erfaring som lovutreder og lovskriver, og med inspirasjon fra amerikanske legal clinics, utviklet faglærer et virkelighetsnært undervisningsopplegg som tar utgangspunkt i reelle lovgivningsprosesser i samfunnet. Lovlab gir etpraksisnært og arbeidslivsrelevant opplegg innenfor en akademisk ramme, fremfor tradisjonell praksis hvor studentene plasseres ut i arbeidslivet. Det som gjør emnet virkelig unikt i juridisk utdanning i Norge og Norden er eksperimenteringen med mange forskjellige elementer i undervisningen samtidig.

Lovlab bidrar til å realisere flere forsknings- og undervisningsutviklingsprosjekter ved Det juridiske fakultet, satsingen på klart juridisk språk, og særlig klart lovspråk, satsingen på digitalisering i undervisning og forskning og studentaktiverende læring som en del av CELL (et senter for fremragende utdanning). Lovlab er et sentralt element i flere prosjekter og bidrar til å knytte erfaringene fra både forsknings og undervisningsutvikling sammen og gir studentene muligheten til å utvikle en rekke ulike ferdigheter og kompetanser.

Resultatene og erfaringene fra Lovlab deles lokalt, nasjonalt og internasjonalt av studenter, faglærer og medlemmer av overnevnte satsninger. Lovlab er presentert på en rekke internasjonale og nasjonale konferanser, gjennom tilknytningen til flere ulike prosjekt spres kunnskap om Lovlab gjennom de samarbeidsfora som er opprettet, rapportering og utarbeidelse av artikler. Dette er et tiltak som ble opprettet og videreutvikles i samarbeid med arbeidslivet,

offentlig forvaltning, andre fagmiljøer ved UiO og nasjonalt, studenter, bibliotek og administrasjon. Dette gir Lovlab en særlig bred plattform for deling og overføring til andre aktuelle fagmiljøer.

Innledning med beskrivelse av emnet/tiltaket

Emnet JUS5502/JUS1502 Lovgivningslære og JUR1502k Klart lovspråk er 10 stp valgemenner som tilbys ved Det juridiske fakultet. JUS5502 Lovgivningslære har vært tilbudt siden 2015, men ble fornyet fra 2019 med nytt undervisnings- og vurderingsopplegg; Lovlab.

En vesentlig mangel ved jusutdanningen er at studentene ikke lærer å skrive lover, men bare å tolke allerede gitte lover. Studentene lærer heller ikke å skrive forarbeider til lovene, bare å lese og å analysere lovforarbeid. Det er et problem fordi en viktig rolle juristene har i samfunnet er å forberede og skrive lover (og andre rettskilder, som forskrifter og kontrakter). En kjerne i trygdeskandalen er juristers manglende kompetanse eller vilje til å utfordre dominerende fortolkninger og sikre en forståelig juridisk ramme for alle som anvender lover. Den akademiske utdannelsen bør fostre evnen til kritisk og selvstendig tenkning. Emnet lovgivningslære har tatt tak i flere av utfordringene ved den norske juridiske utdannelsen.

Ansvarlig faglærer for Lovgivningslære, Jon Christian F. Nordrum vurderte det slik at et vanlig forelesningsbasert undervisningsopplegg i liten grad var egnet til å lære studentene om lovgivningsprosess og lovutforming, og enda mindre at studentene selv skulle kunne utforme slike. Med utgangspunkt i egen erfaring som lovutreder og lovskriver og med inspirasjon fra amerikanske legal clinics utviklet faglærer et virkelighetsnært undervisningsopplegg som tar utgangspunkt i reelle lovgivningsprosesser i samfunnet. Tanken var at studentene gjennom aktivisering og virkelighetsnærhet ville erfare reelle utfordringer i lovgivningsarbeid og på den måten være i stand til å omsette teori i praksis og forstå praksis i lys av teori. Løsningen var et unikt undervisningsopplegg i nordisk og trolig europeisk sammenheng: En virkelighetsnær etterligning av virkelige lovgivningsprosesser.

Arbeidslivsrelevans og samfunnsnytte

Emnet er lagt opp slik at studentene lærer seg juridisk fag og metode ved undervisnings- og vurderingsformer som gjenspeiler hvordan jurister jobber i virkeligheten. I Lovlab lærer studentene å utrede og skrive lovgivning gjennom å skrive Jusstudentenes offentlige utredninger (JOU) på oppdrag fra virkelige oppdragsgivere. Jusstudentenes offentlige utredninger (JOU) er en etterligning av virkelige lovutvalgs arbeid som ender opp i Norges offentlige utredninger (NOU). Utvalget av JOU-prosjekter og samarbeidspartnere er nøye gjennomtenkt. Lovlab skal være samfunnsrelevant og samfunnsnyttig.

Kriteriene i utvalg av prosjekter er at de er *vesentlige, aktuelle og eksperimentelle*. I det ligger at prosjektene må (1) kunne ha vesentlig betydning i samfunnet og omhandle spørsmål som ikke allerede får nok oppmerksomhet av lovgiver eller i rettsvitenskapen, (2) være aktuelle, f.eks. fordi lovgiver er stilt overfor nye problemstillinger eller fordi det pågår parallelle lovgivningsprosesser, (3) kreve nytenkning og høytenkning, Lovlab er et sted for eksperimentell tenkning. Lovlab har så langt satset på tre hovedproblemstillinger: rammene for den digitale rettsstat, borgernes rettssikkerhet og rettshjelpsbehov, og beskyttelse av miljøet.

Samarbeidspartnerne høsten 2020 var Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV), WWF (Verdens naturfond) og JUSSBUSS/Juridisk rådgivning for kvinner (Jurk).

Studentene følger de samme veilederne og instruksene som virkelige utredningsutvalg følger, de avklarer mandatene for utredningene med oppdragsgiverne og overlever utredningene på samme måte som et lovutvalg. I planleggingen og oppstarten av Lovlab tenkte faglærer om JOU-prosjektene som en *simulering* av virkeligheten. Men erfaringen så langt er at JOU-oppdragene og JOU-rapportene oppfattes som reelle utredningsoppdrag og reelle rapporter. Studentene har blitt invitert til å presentere rapportene i flere ulike forum etter at faget er avsluttet. De er vist til i offentlige dokumenter, og oppdragsgiverne har brukt rapportene aktivt i sitt eget arbeid. For studentene innebærer dette en ansvarliggjøring: Arbeidet de gjør har reelle samfunnsverdi og de gjør reelt arbeid for oppdragsgiverne. Dette ansvaret – som kan være tungt å bære – virker som en læringsmotor i Lovlab. Studentene stiller strenge krav til egen prosess og eget sluttprodukt. Faglærer har opplevd at hans rolle har vært å dempe ambisjonsnivået og arbeidsiveren blant studentene.

Kort om læringsutbytte og vurdering

Gjennom arbeidet med JOU lærer studentene å organisere en prosess, avklare oppdrag med oppdragsgivere, samle og analysere data, analysere og avklare begreper, strukturere og skrive rapport og regeltekst, arbeide på tvers av fagskiller og arbeide sammen.

En hovedutfordring for det offentlige klarspråksarbeidet har vært hvordan vi skal forbedre lov- og forskriftspråket. Jusstudentene har tradisjonelt verken lært å skrive lover eller å analysere tekstenes funksjon og kvalitet. I Lovlab gis studentene en unik mulighet til å skrive lovtekster innenfor realistiske rammer. De undervises i språkteori, blant annet sjangerteori og modelleserteori, av lærere fra humanistisk fakultet og i praktisk lovspråkarbeid og begrepsanalyse av Språkrådet, og støttes samtidig av klarspråkstudenter. På dette området tjener Lovlab også som et sted for utprøving av nye verktøy og arbeidsmetoder som kan overføres til lov- og forskriftsarbeid for øvrig i samfunnet. Studentene får oppøvet digitale, muntlige, skriftlige og praktiske ferdigheter, ferdigheter fremtidens jurist vil trenge. Lovgivningslære er et av emnene i arbeidet CELL (Centre for Experiential Legal Learning) har startet, hvor slike ferdigheter systematisk skal innføres med progresjon gjennom studiet, gjennom en såkalt ferdighetsstige. Lovgivningslære har tatt inn mange av elementene som er ønsket for endringen av studiet og har vært en lab for uttesting av pedagogiske aktiviteter som fremmer juridisk læring.

Sluttresultatet i emnene blir markert med høytidelig overlevering av rapportene til oppdragsgivere, modellert etter vanlige overleveringer av NOUer, med en muntlig presentasjon av de ulike utredningene, med eksterne partnerne, andre samarbeidspartnere og jurist- og universitetsmedia til stede. Vurderingen av studentene knytter seg til innsatsen i gruppene, og det skriftlige bidraget. På samme måte som eksperimenteringen med undervisningsformer er vurderingsformen en utradisjonell nyvinning. Prosjektet Den digitale jurist tester ut forskjellige måter å vurdere gruppearbeid på, i Lovlab følger vurderingen arbeidet gjennom hele semesteret, og det gis en summativ vurdering på innsatsen i gruppearbeidet, samt oppnåelse av kravet til læringsutbytte.

Tverrfaglighet, samarbeid og kommunikasjon mellom forskjellige fagbakgrunner

Et annet særtrekk ved Lovlab er at JOU-prosjektene skrives av jusstudenter og forvaltningsinformatikk-studenter sammen. Det innebærer at studentene må trekke veksler på hverandres kunnskap og finne gode måter å samtale og samarbeide om fag. I tillegg har studenter fra bachelorprogrammet i klart språk inngått som konsulenter i JOU-gruppenes arbeid fra høsten 2020 og simulerer med det reell språkbistand til offentlige utvalg. Opplegget rundt klarspråkstudentene er utviklet i samarbeid med Institutt for lingvistiske og nordiske studier.

Emnet er et tverrfaglig tilbud til studenter på masterstudiet i rettsvitenskap som har fullført 3. studieår og er på masternivå, studenter på masterstudiet i forvaltningsinformatikk, studenter på bachelorprogrammet i Klarspråk ved Institutt for lingvistiske og nordiske studier, som skal fungere som språkkonsulenter i JOU-prosjektene. Hver JOU-studentgruppe settes sammen med studenter fra alle disse gruppene på bakgrunn av hva studentene har meldt inn av ønsker, kompetanse og bakgrunn.

Hvert år tilbys emnet til mellom 20-30 studenter. Det er et ressurskrevende emne, både for faglærer, oppdragsgivere og studenter, men ønsket er å på sikt kunne tilby emnet til noen flere studentgrupper.

Særlig om gruppearbeid som undervisningsform

Jusstudentene er i svært liten grad vant til å arbeide sammen i grupper. JOU-gruppene i Lovlab er et pionerarbeid i gruppearbeid i norsk juridisk utdanning, sammen med noen andre emner i prosjektet Den digitale jurist og spredte initiativer i den obligatoriske delen av studiet. Evalueringen fra det første kullet etter endringen i Lovgivningslære viste at samhandling i grupper var en viktig utfordring. I faget er det på bakgrunn av dette utviklet et eget opplegg for å støtte studentene i gruppearbeidet gjennom blant annet bruk av undervisningsassistenter. Det jobbes utradisjonelt med bruk av undervisningsassistenter, hvor disse i stor grad blir tatt med i utviklingen av emnet, og oppfølgingen av studentene. I stedet for at undervisningsassistenter gjennomfører et fastlagt opplegg har de vært med å utvikle opplegget med gruppearbeid, sammen med faglærer og pedagog. Erfaringene fra arbeidet og eksperimenteringen danner grunnlag for bruk av ulike metoder for gruppearbeid på jusstudiet generelt.

Digitalt samarbeid har også vært et satsningsområde og allerede fra høsten 2019 var det et krav at studentene arbeidet sammen digitalt i Microsoft Teams. Fra høsten 2020 foregikk i all hovedsak undervisning og arbeid i Microsoft Teams. Studentene er støttet av faglærer og undervisningsassistenter i dette digitale samarbeidet, hvor evalueringene også viser behov for mer trening gjennom hele jusstudiet. Prosjektet Den digitale jurist setter disse erfaringene i system og jobber parallelt med opplegg for digital mentoring og forskjellige måter å samarbeide digitalt på. Faglærer i Lovlab diskuterer med de andre faglærerne i Den digitale jurist, og erfaringene ses i sammenheng for å innføre i andre deler av jusstudiet, noe som har fått økt relevans under korona-pandemien.

Rettslig innovasjonskompetanse

Lovlab legger til rette for at studentene skal oppøve evnen til å *innovere* rettslig. Det er et problem at den tradisjonelle undervisningen og til store deler av forskningen i sentrale

offentligrettslige fag ved det juridiske fakultetet ligger etter den teknologiske utviklingen. Dette gapet bidrar emnet til å tette ved at studentene bruker sine juridiske kunnskaper og ferdigheter til å konfrontere aktuelle teknologiske problemstillinger fra praksis. De møter teknologer og eksperter og får en grunnleggende innsikt. I brytningen mellom den tradisjonelle juskunnskapen, for eksempel kunnskap i forvaltningsrett, og nye teknologiske problemstillinger, oppstår muligheten for innovasjon. Studentene må anvende juss i nye kontekster, begrepsfeste og innovere. Eksempler på dette er JOUene 2019: 2 Lex Digitalis – Hendelsorientert tildeling av velferdsytelser, JOU 2020: 5 Kunstig intelligens – Muligheter og risikoer i velferdsforvaltningen og JOU 2020: 1 Lov om produsentansvar for plast (plastloven).

Fremtidsplaner

I dag er det rettsvitenskap-, forvaltningsinformatikk- og språkstudenter som inngår i Lovlab. Det er et mål å inkludere flere studentgrupper og opprette samarbeide om valgemnet nasjonalt gjennom CELL Norge. Fra høsten 2021 vil det tverrfaglige perspektivet styrkes ved at faget vil bli semiobligatorisk for forvaltningsinformatikkstudentene. Det er også vedtatt at kriminologi- og rettssosiologistudentene skal inkluderes fra høsten 2021 eller høsten 2022. Lovlab som undervisningsinnovasjon, har vakt oppsikt internasjonalt og en mulighet er å utvide tilbudet slik at studenter ved ulike europeiske universitet kan samarbeide om å forberede regler relevant for flere stater eller for EU. Faglærer har diskutert mulighetene for en slik utvidelse med tyske og sveitsiske miljøer. En slik oppskalering vil også nødvendiggjøre eksperimentering med nytt innhold og nye undervisnings- og vurderingsformer.

Studentenes tilbakemelding og læringsutbytte

Jusstudiet er kjent for at studentene fokuserer på skoleeksamen og pugging, det er stort karakterpress og konkurranse mellom studentene. Dette gjør at studentene i stor grad forventer undervisnings- og vurderingsformer som legger til rette for individuelt arbeid. Ut fra evalueringene er det tydelig at gruppearbeidet er den største utfordringen i undervisningen i emnet, men samtidig anerkjenner studentene dette som en undervisningsform som gir stort læringsutbytte og læring i gruppearbeid.

Det følgende sitatet illustrerer tydelig Lovlabs effekt og potensiale i jusstudiet:

“Jeg foretrekker selvstendig arbeid og misliker generelt samarbeid med andre. Men i arbeidslivet er vi nødt til å samarbeide og dette emnet gir en veldig god trening i hvordan man kan benytte hverandres kunnskaper og erfaring for å produsere en god oppgave. Jeg har personlig vært frustrert med en bestemt person i min gruppe de første månedene. Vedkommende jobbet ikke like raskt som meg og det frusterte meg. Etterhvert, særlig mot slutten, oppdaget jeg de styrkene denne personen har. Jeg slett med å samle motivasjonen for å stå på og gjennomføre og jeg ville bare bli ferdig. Det var personen som jeg var frustrert med, som viste mest raushet, tålmodighet og innsatsvilje i min gruppe. Vedkommende spilte en sentral rolle mot slutten, jobbet til siste minutt og sørget for god kommunikasjon til tross for den kjippe frustrasjonen jeg har vist vedkommende. Jeg tror jeg har lært å være litt mer tålmodig og raus. Kanskje ta meg tid til å bli kjent med de andre i min gruppe, se hva de har å tilby, ikke hva det er de mangle. Det er faktisk en fordel å jobbe med personer som er ulik oss selv, ikke en ulempe.” Fra evalueringen 2020

Studentene er fornøyde med undervisningsmetodene, spesielt at faget er praksisnært og annerledes enn de andre fagene som går inn i jusstudiet. I evalueringene trekker noen frem at det er fint å få muligheten til å lære å arbeide med lovforarbeider. En sier hun har fått en ”*bredere helhetsforståelse*”, en annen beskriver at han har fått en ”*ekstra dimensjon i jussen*”. Flere sier også at arbeidet har vært veldig gøy.

Studentene gir svært gode tilbakemeldinger om læringsutbyttet i emnet. Evalueringen i 2019 viste at 82 % var *fornøyde med emnet som helhet*. De fleste studentene var da *svært fornøyd* (46%) eller *fornøyd* (36%) med emnet som helhet. I 2020 svarte 100 % av studentene som avla Lovgivningslære at de var *fornøyde med emnet som helhet*, fordelt på 53 % *svært fornøyd* og 47 % *fornøyd*. Av studentene som avla Klart lovspråk var 86 % *fornøyde med emnet som helhet*, mens 14 % svarte *verken eller*.

Studentene vurderer arbeidslivsrelevansen til emnet som høy. I 2019 svarte 77% av studentene at emnet ville *bidra positivt til deres karriere*, i 2020 var denne andelen økt til 93 % mens 7 % av studentene var *usikre*. En beskriver emnet som ”*Krevende, lærerikt og givende! Jeg fikk en følelse av å jobbe, ikke bare studere.*”

I 2020 svarte 80 % av studentene på Lovgivningslære og 71 % av studentene på Klart lovspråk at de hadde utviklet svært gode eller gode evner til å *skrive klart og godt*. 80 % av studentene på Lovgivningslære og 86 % av studentene på Klart lovspråk svarte at de hadde utviklet svært gode eller gode *kritiske evner*. 93 % av studentene på Lovgivningslære og 73 % av studentene på Klart lovspråk svarte at de hadde utviklet svært gode eller gode *analytiske evner*.

I evalueringene ba vi også studentene om å svare hvilke ferdigheter de har utviklet i løpet av emnet og på hvilket nivå i 2020 svarte 87 % av studentene på Lovgivningslære og 73 % av studentene på Klart lovspråk svarte at de hadde utviklet svært gode eller gode evner til å *samarbeide i en gruppe*. 60 % av studentene på Lovgivningslære og 72 % av studentene på Klart lovspråk svarte at de hadde utviklet svært gode eller gode evner til å *samarbeide med studenter med en annen fagbakgrunn*. 73 % av studentene på Lovgivningslære svarte at de hadde utviklet svært gode eller gode evner til å *samarbeide med eksterne aktører*.

[Om Lovlabs tilknytning til forsknings- og undervisningsutviklingsprosjekter ved Det juridiske fakultet](#)

Lovlab bidrar til å realisere flere forsknings- og undervisningsutviklingsprosjekter ved Det juridiske fakultet, satsingen på klart juridisk språk, og særlig klart lovspråk, satsingen på digitalisering i undervisning og forskning og studentaktiviserende læring. Lovlab er et sentralt element i følgende prosjekter og bidrar til å knytte erfaringene fra både forsknings og undervisningsutvikling sammen:

Prosjektet **Klarspråk i juridisk utdanning og forskning** bygger på en avtale mellom Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Universitetet i Oslo, inngått i 2016. Formålet med undervisningsformen Lovlab er å møte det behovet som er kjernen i denne samarbeidsavtalen, nemlig å fremme klart regelspråk gjennom å utvikle ferdigheter i å skrive og utvikle forståelse for svært sentrale juridiske tekstsjangre som lovttekst, forskriftstekst og utredningstekst (NOU-tekst).

I Klarspråkprosjektet tenkes det nytt om skrivetreningen som tilbys gjennom hele masterstudiet i rettsvitenskap og det stilles spørsmål om hvordan vi kan spare tid og penger på å skrive og snakke klart, og hvordan vi kan måle effekten av klarspråkinnsetts. Hvordan skal det offentlige kommunisere slik at demokratiet og rettssikkerheten styrkes? Det skaper tillit mellom det offentlige og befolkningen. Det gir bedre og mer brukervennlige tjenester og en effektiv forvaltning. Erfaringene fra Lovlab vil bli brukt i den videre implementeringen av en planmessig innføring av klarspråkelementer gjennom det femårige studieløpet.

CELL; Centre for Experiential Legal Learning er et ressurscenter for utvikling av undervisning ved Det juridiske fakultet. Senteret ble opprettet i 2018 etter initiativ fra fakultetets ansatte og oppnådde status som Senter for fremragende utdanning (SFU) i 2020. CELL ble opprettet blant annet som svar på arbeidslivets forventninger til at kandidatene skal ha yrkesrelevante ferdigheter, og har som mandat å fremme og utvikle erfaringsbaserte og studentaktive undervisnings- og vurderingsformer i studieprogrammene ved fakultetet. Senteret skaper dialog om juridisk læring lokalt, nasjonalt og internasjonalt, og utvikler nordisk juridisk fagdidaktikk.

Prosjektansvarlig for Lovlab er en av initiativtakerne og faglige lederne i CELL, hvor han har ansvaret for pilaren Juridisk praksis og klinikk, og er medleder for pilaren Skrivetrening og (klar)språk.

Det første prosjektet CELL fikk innvilget prosjektstøtte til er '**Den digitale jurist**' (prosjektperiode 2019-2020) som har søkt å omstille jusutdannelsen slik at kandidater skal være bedre rustet til å møte morgendagens digitale utfordringer – både i arbeidslivet og samfunnet. Eksperimentering med ulike undervisnings- og vurderingsmetoder i fire juridiske valgmenner, deriblant Lovgivningslære var utgangspunktet for dette prosjektet.

Gjennom utprøving av metoder, teknologi, prosjektutvikling, gruppediskusjoner og i samarbeid med eksterne aktører har faglærerne eksperimentert med undervisningsformer som er praksisnære, som skal trene studentene i å forstå sammenhenger og oppøve kritisk sans. De forskjellige emnene i prosjektet laget forskjellige opplegg, men bygget på noen av de samme pedagogiske prinsippene, slik at erfaringene kunne sammenliknes.

Lovgivningslære er også et sentralt emne i CELLS prosjekt **Studentaktiv læring** (prosjektperiode 2019-2022). Prosjektet omfatter hele Masterstudiet i rettsvitenskap, med både obligatoriske emner og valgmenner. Prosjektet skal utvikle og innføre flere praksiselementer i undervisningen, og utvikle den eksisterende skriveopplæringen. Målet er å styrke og utvikle studentenes muntlige, skriftlige praktiske og digitale ferdigheter. Et av målene til CELL er at jusstudiet blir mer arbeidslivsrelevant. Videre vil studentene få en dypere forståelse av hva det vil si å være jurist: Når studentene kan prøve ut teori gjennom praktiske øvelser og oppgaver vil de utvikle både rolleforståelsen og den etiske refleksjonen.

Grunnlaget var allerede lagt ved de påbegynte prosjektene i Den digitale jurist og Studentaktiv læring da CELL søkte om **Senter for fremragende utdanning** (SFU), som senteret fikk tildelt (prosjektperiode 2020-2025). Erfaringsbasert undervisning skal oppskaleres, og innføres i hele jusstudiet, samt at det skal forskes på hva som er god juridisk læring i et norsk perspektiv. Emnet

Lovgivningslære og Klart lovspråk har prøvd ut mange av konseptene som skal innføres ved SFU-midlene, men vil fortsette å teste ut de erfaringsbaserte og praksisnære undervisningsformene.

Videre vil CELL som SFU og som del av prosjektet Studentaktiv læring arbeide med innføring av Ferdighetsstigen som en helhetlig plan, den kalles en stige fordi studentenes læring og ferdighetstrening skal skje gradvis, og øvelsene skal bygge på hverandre gjennom hele studieløpet. Praksis, skrivetrening og (klar)språk har hvert sitt løp i Ferdighetsstigen for Masterstudiet i rettsvitenskap. Erfaringene med Lovlab er sentrale for oppbygningen av disse løpene, ved at de sentrale ferdighetene systematisk utprøves, evalueres og dokumenteres. Lovlab er samtidig som å være en eksperimentell lab for utvikling av juridiske kunnskaper og ferdigheter en pedagogisk lab for utvikling av gode undervisnings- og vurderingsformer.

[Samarbeid om gjennomføring og utvikling av Lovlab](#)

Lovlab er et resultat av tverrfaglig samarbeid ved universitetet og samarbeid med eksterne partnere. Konseptet utvikles videre i tett samarbeid med undervisningsassistenter i emnet og som del av senteret CELL, hvor fagansvarlige fra andre fagområder og institutter, pedagoger, studenter bibliotek og administrative bistår og spiller inn.

Et unikt trekk ved Lovlab er at teori undervises innenfor en anvendt og svært realistisk ramme. Arbeidslivsrelevansen er et hovedanliggende. Her er samarbeidet med ulike aktører viktig. Foruten oppdragsgiverne samarbeider Lovlab med Språkrådet, Stortingets sekretariat, Digitaliseringsdirektoratet og ønsker etter hvert å inkludere ulike ekspertmiljøer.

Lovgivningslære har blitt til i samarbeid med eksterne partnere som deltar direkte som oppdragsgivere for studentenes prosjekter, med løpende oppfølging gjennom prosjektene. De eksterne partnerne er tett involvert i planlegging av studentenes bidrag, og er også i tett dialog om mulige forbedringer av emner, samt deres egen deltakelse.

Høsten 2020 ble emnet ytterligere forsterket med undervisningsassistenter som hadde mulighet til å holde god og kontinuerlig kontakt med studentene, både for direkte oppfølging med de enkelte prosjektene, men også i forhold til hvordan opplegget kunne legges opp best mulig underveis. Undervisningsassistentene er og skal være tidligere studenter på emnet, og har en selvstendig rolle for oppfølging av studentene i emnet, samtidig som de er med på å utvikle emnet. For jusstudiet er det en nyvinning at studenter er så involvert i undervisningsutviklingen, har et pedagogisk fokus og kan diskutere med faglærerne og pedagogene. Gjennom CELL videreføres erfaringene fra bruk av undervisningsassistenter i dette emnet til andre valgemner, slik at ordningen kan oppskaleres, pedagogisk opplæring og administrativt rammeverk settes opp.

For å utvikle emnet i nært samarbeid med studentene er det utviklet et omfattende evalueringsregime, hvor studentene kort tid etter gjennomført emne mottar et spørreskjema, og en stund etter dette blir noen studenter og oppdragsgivere intervjuet. Resultatene blir diskutert i en gruppe med faglærer, undervisningsassistenter, evalueringsansvarlige og administrasjon før de blir formidlet i en rapport. Formålet med evalueringsskjemaet er også at studentene skal reflektere over egen læring, og hva de har fått ut av å delta på emnet. Skjemaet inneholder flere

fritekstfelt som gir rom for refleksjoner rundt bruk av digitale verktøy, samarbeid, egeninnsats og læringsutbytte. Svarprosenten har vært høy og det er tydelig ut fra svarene at studentene er interessert i å bidra med sine tilbakemeldinger.

Studentene involveres også i utviklingen ved nær kontakt med faglærer underveis. Sammen med den grundige evalueringen i etterkant, er dette utgangspunkt for planlegging av neste semesters undervisning. Senteret CELL har studenter ansatt som skal utvikle undervisningen, hvor studentene har et pedagogisk perspektiv på utvikling av utdanningen, og disse er også involvert i Lovgivningslære, noe som gir synergier utover dette emnet. Utviklingen settes i system og erfaringer tas naturlig med til de andre prosjektene i CELL, og gis direkte relevans for emner det jobbes med i CELL.

CELL blir et nav for utviklingen hvor veldig mange prosjekter bringer inn erfaringer og diskusjoner rundt hva som er god læring. Det bygges samtidig opp en kultur for utvikling av undervisningen. Lovgivningslære har vært med i arbeidet fra begynnelsen og mye av diskusjonene bygger videre på erfaringer fra arbeidet, samtidig som det kommer til nye erfaringer som diskuteres og implementeres på basis av diskusjoner i større fora. Arbeidet i CELL kjennetegnes ved en firepartsmodell, hvor vitenskapelige og administrative ansatte på fakultet, studenter og pedagoger jobber i hvert CELL-prosjekt.

Det nære samarbeidet med de involverte partene fører til at faglærer får en unik posisjon til å se hvordan studentene utvikler sin læring gjennom semesteret fra mange forskjellige vinkler. Juridiske emner har tradisjonelt ikke mange ressurser tilgjengelig for utvikling, og i dette emnet utnyttes alle ressursene til det fulle, samtidig som synergier oppstår ved at mange er involvert. Godt forarbeid, dedikasjon og målrettethet fra faglærer før samarbeidet startet er en del av forklaringen på suksessen.

Spredning og deling av resultater

Det har vært stor interesse for emnet utenfor utdanningen, særlig den systematiske tankegangen rundt hvordan utredninger kan organiseres, utvikling av rammeverk som kan standardisere deler av arbeidet, og hvordan klart språk kan implementeres. Erfaringer fra eksperimenteringen i emnet kan brukes direkte i arbeidslivet og faglærer har vært invitert til flere instanser for å formidle disse erfaringene, blant annet Stortingets sekretariat, Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV), Kommunal- og moderniseringsdepartementet, og Digitaliseringsdirektoratet.

Det finnes et stort behov for kompetanse i lovgivnings- og utredningsarbeid, men også samarbeid rundt hvordan studentene best mulig tilegner seg ønskede ferdigheter og kompetanse for å kunne jobbe med slike oppgaver når de kommer ut i arbeidslivet. Erfaringene fra Lovlab har vekket stor interesse også internasjonalt og er presentert på flere konferanser, blant annet PLAIN's 12th International conference og The 10th International and Interdisciplinary Conference on Applied Linguistics and Professional Practice (ALAPP), og den vil presenteres på The 5th European Symposium on the Comprehensibility of Legal Provisions,.

Studentene i CELL og undervisningsassistentene har hatt et prosjekt i samarbeid med faglærer om å øke bevisstheten rundt ferdighetene som trengs i jusutdannelsen, de har laget et opplegg for deling av studentenes erfaringer i forskjellige kanaler. Opplegget fungerer også som en markedsføring av emnet. Dette baner vei for endring av jusstudenters innstilling til sitt eget

studium og at de vil ønske å endre studiet til mer arbeidslivsrelevant og med aktive undervisningsformer.

Jusutdanningene i Norge har et stort trykk på å endre undervisningen til mer aktive læringsformer og vurderingsformer som underbygger læringsformene. Samarbeidet og kommunikasjonen mellom lærestedene er god, og gjennom CELL er CELL Norge opprettet, som er en arena for erfaringsutveksling og samarbeid om utvikling av utdanningen. Faglærer i Lovlab har et godt etablert samarbeid med de juridiske fakultetene i Bergen og Tromsø, og det har allerede vært mye erfaringsutveksling som har gitt læring i alle retninger. Gjennom CELL Norge vil erfaringsutvekslingen gis en større bredde. Faglærer ønsker å etablere emnet som felles emne mellom de juridiske lærestedene. Videre er ønsket å oppskalere til et nordisk og europeisk emne, hvor det samarbeides med læresteder og eksterne oppdragsgivere i andre land.

Som del av klarspråksamarbeidet er det opprettet nært samarbeid med UiB og det er opprettet en stilling som postdoktor som samfinansieres av UiO og UiB. Postdoktoren forsker på tekstkvalitet og skrivepedagogikk, og underviser studentene i Lovlab med utgangspunkt i denne forskningen. En sentral del av samarbeidet mellom UiB og UiO er å utvikle felles tilbud om skriveundervisning. Arbeidet med Lovlab er dermed godt kjent ved UiB, og erfaringer fra de felles tilbudene brukes i Lovlab og motsatt.

Utenfor jusutdanningen er det nære samarbeidet med Humanistisk fakultet ved UiO, ved Institutt for lingvistiske og nordiske studier. Dette fagmiljøet har vært med å utvikle undervisningsopplegget for studentene i Lovlab og underviser i retorikk og klarspråk. Studenter fra programmet i Klart språk tar valgemnet JUR 1502k Klart lovspråk i Lovlab. Studenter fra Lovlab underviste våren 20 studenter på klarspråkprogrammet om rettssikkerhet og lovarbeid. Dette opplegget vil gjentas våren 21 og bli et fast innslag på programmet. Forskere fra humanistisk fakultet har skrevet forskningsartikler med utgangspunkt JOU-tekstene utarbeidet i Lovlab og det juridiske og humanistiske fagmiljøet har planer om å skrive forskningsartikler om tekstene fra og arbeidet i Lovlab. Lokalt ved Det juridiske fakultet i Oslo vil erfaringene fra Lovlab bli implementert i hele jusstudiet via arbeidet i CELL og ferdighetsstigen. Aktive læringsformer, arbeidslivsrelevansen og rammeverket rundt samarbeidet med eksterne oppdragsgivere vil deles gjennom den nye plattformen for deling som utvikles i CELL, og det vil deles først og fremst nasjonalt, fordi arbeidsspråket er norsk. Faglærer i Lovlab forbereder publisering av erfaringene fra emnet i et internasjonalt tidsskrift, samt er på leting etter samarbeidsmiljøer for utvidelse av emnet til andre land.

Vedlegg:

1. Evalueringsrapport fra 2019
2. Deskriptiv analyse av evalueringen fra 2020